

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Synonyma medicinae sive clavis sanationis

Simon <lanuensis>

[Venedig], 13. Nov. 1486

U

[urn:nbn:de:bsz:31-315861](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-315861)

z leuatur ille fum^o a lapide calaminari quo es tin-
 gitur z fit auricalcum zc. ponitur suba leis val-
 de vt scias ex fumo densato eē sed spodius ē gra-
 uior adeo qd ascendere non potuit in superiorib^o
 fornacis sed resedit inferius vt supra in pomulir
 secūdo cadit super dictum lapidem calaminare z
 est gleba inter lapis z terre substantiā dicta kli-
 mia ara. kadimia. g. z kalamia latine vulgo. **Q**d
 aut ex hui^o fumo fiat tutia vera an p. xvij. aza-
 rauij qd est de preparatiōe medicinaz. tertio ca-
 dit nomen tutie sup quādam rem grauē cortico-
 sam intus lenē et aspaz granulofam metalofam
 qd vt fieri in eisdez fornacibus ex diurna coadu-
 natōe z densatione supradicti sumi seu fuliginis
 super aliquas res rotundas vt apparet ipsius for-
 ma de qua forte voluit dicere **S**ya. in ca. de ka-
 dimia vbi dixit qd qdam ponunt ferreas hastas
 qbus adberet fumus. qd autē ipsa generet ex la-
 pide calaminari scitur p hoc qd opifices q tingūt
 in auricalcum deficiente calaminari lapide cum
 ipsa tingunt es z multo melius qd ex dicto lapide
 z nil mirandum cū ipsa sit iam deputata p subli-
 tionem ab oī alterius admixtōe z nisi qd sumptu-
 osior eēt cum ipsa sp opus facerent. **Q**uicē. vero
 vt nomen tutie cōicare etiam fumo cris qd puri-
 ficatur. afferit tñ qd illud qd ex clia sublimatur ē tu-
 tia bona. veritas autem huius apparet per **S**e-
 rapio. ca. de tutia.

Vittere vocalis figurā greci
 non hnt sed faciunt eam ex
 oy dypthongo. interduz tñ
 iungunt ambas z hāc figurā
 faciunt. arabes vero vt iam
 dictum est. nec. o. nec. u. hnt
 sed vnam lram medium so-
 num inter. o. z. u. hntem qd

oao vocant. p hanc scribunt oard qd est rosa ro-
 aril qd est stellio. vtz translatōes affueuerūt ei^o
 sonū velle expiere p. g. z scribūt guard z gnaril.

Gakchi. g. bacea cuiuslibet arboris.

Galanon. g. glans.

Galeriana su amantilla potentilla idē supra in fu.

Gappa vinum. vile qd pēdit vigorē cuius vis eua-
 porauit.

Galde bona alia alba. alia nigra folia fere vt olira-
 trum radice croffa gūmosa z odorifera.

Gaporiū vñ curata alexandrina fit zc. **S**ya. apō
Quicē. ē papirus z est burdi ara. de quo supra in
 pa z bu.

Gardelbeb **S**te. est quegenum z est bratachion. i.
 apium raninum.

Gari lenticule ephelide defedationes cutis sunt qd
 maxie in facie apparent plus senis **Q**or. cel.

Gatos grece rubus.

Gatrachos. g. rana vatrachi rane.

Gatrachi kampite. g. agradule rane pue que i cam-
 pis degunt.

Ucuen apō **A**ui. est achauen sic melius pferur.
 nam ipsum in lfa alif scribitur. **S**tep. acuanum
 scripsit supra in ach.

Udimi zimi apam flanticum.

Uela **S**ya. herba est folia maiora habens qd eru-
 ca sed non dissimilia z florem violaceum semē ē
 ei velud in folliculis oblongis ordine stipatū. put-
 nasturtij gustu calefactorium z submordens iu-
 pra in a.

Uenerca apō **S**ya. dī acorus supra in a.

Uepres spine p rubo sepe accipitur.

Ueratrū ē elleborus vt **A**dacer ca. de obstructio.

Uerbasum vocat **P**oli. tarum barbasē cū que
 dam spēs vocatur tussilago z cameleuce supra in
 suis locis. **I**tez alibi ē inquit herba similis verba-
 sco que fallit sepe p ea capta pp similitudinez folijs
 tñ minus candidis cauliculis pluribus flore luteo
 hoc romē blactaria vocatur zc.

Uerbena berbena gerobotanū z **P**isterion idem.

Uerdacia in pratica **B**ertrandi ca. dē egritudinib^o
 aurium dī tarus barbasus.

Uermicularis ē sempitua minor. g. aizon mior vo-
 catur vt apō **S**ya.

Uerminatia q. g. gerobotanum dī liber antiquus
 de simplici medicina.

Uernix gūmū qd ara. sandaros vocatur z a multis
 corrupte sandaracha. sed sandaracha. g. est auri-
 pigmentum rubeum. due sunt vernicis species.
 vna minutis glebis albidior. alia maioribus fru-
 stris latis ad colorem pallidum tendens quas ho-
 die fere omnes pro karabē ponunt z fallunt. naz
 karabe non sic facile in oleo feruenti dissoluit vt
 hic. multi enim pictores carentes pima spē hāc
 preparant cum oleo lini ad picturas perficiēdas.
 qd de karabe fieri non posset. virtutes tamen am-
 barum. prime sunt.

Uertanum vocat eliotropia verucaria

Uerucaria hoc nomen multis plantis attribuitur.
 dicunt verucariam eliotropium de quo supra in
 el. z dicitur verucaria quedam que coriandrum
 agreste vocatur.

Ueruce **C**al. se. fm grecos tres hz dī as. nam dicitur
 acrocordines. **I**tem **Q**or. cel. li. v. d. verucis
 circa finem li.

Uersition. g. turdas piscis.

Uesasa quā siri moli vel mola vocat. est barmel vt
 supra in ba. in antiquis synōis reperi banface qd
 est spēs rute agrestis

Uetonica **P**lin. vetōes inuenit in ispania eā que
 vetonica dicitur in gallia. in Italia vero serrata
 a grecis cestros aut picotropon. siue pscirotrō-
 aut conicas laudatissima erit angulosa caule cubi-
 torum duorum a radice spgens folia fere laparij
 serrata femine purpureo folia siccantur in faria
 plimos ad vsus z cetera. **L**iber antiquus veto-
 nica habet radices aliquatenus ad digiti crosi-
 tudinem z longas ramulos quadratos folia qd i

quercus sicut auster olenia florem purpureū semē
 circa ramulos in circuitu in modum spe nigrum
 nascitur in pratis et montibus etc.

Vinetus supra in hiancos et in ceruleus.
Venia terre supra quianos.
Vicapnica siue camedasne supra in cāe.
Vichelos vel vichilos. g. tussis nos transferentes
 vita in. b. nostrum dicimus bichelos vichi tussis
 vel diebi vñ bichibias! pillulas et quascunq; me
 dicinas ad tussim dicimus vix et dicunt.

Vigi et v gum. Ste. p. a corō scripsit etc.

Vilitionis semen. i. ameos Cass. se. ca. de morbis
 epis. et de disinteria.

Vinctoricum q̄ antifarmacuz d̄f planta que mul
 tum iuxta elleboram nigrum inuenitur quare pu
 tatur sibi p̄ria.

Vinera a dya. vocat epimediū supra i epimediū.
Vina diuersa p̄ dya. scribunt que hnt diuersas cō
 positiones et artificia et virtutes.

Vinum aduiciū sit p̄ admixtionem aque cū vino
 nouo et simul coquuntur.

Vinum creticum sit ex vuis vite passatis postea
 exp̄ssis et ē dulce et vocat triptos et ptopas.

Vinum crissum Alex. ca. de collirio ad visus ē co
 loriz auri et sic sonat nomen.

Vinum fallernum fm̄ dya. d̄f Italicum Plini.
 campanie dicit tale optimum.

Vinum omsacinum a dya. eius intentio est non
 maturum dya. duobus modis dicit fieri. vnuz
 q̄ sit ex vuis seminatūris aliud q̄ sit ex pusca p̄
 decoctionem vsq; ad tertiam et hoc vocari poti
 lion dicit.

Vinum p̄ticum q̄ hz dulcorem admixtum
Vinum pituinum q̄ resinam pituinam hz.
Vinum mellite q̄ p̄ admixtionem mellis sit.
Vinum sgliticum q̄ sit cum sglā vt docet.
Vinum q̄ cum aqua marina sit.
Vinum enanticum q̄ sit p̄ admixtionem enanti. i.
 flozis lambulce.

Vinum rosaceum q̄ cum rosis sit.
Vinum mirtinum cum quo coquuntur sumitates
 mirti cum baceis suis.

Vinum scintū qd̄ ex cini. i. lentisco sifr et tribētīnū
Vinum cedrinum q̄ cum cedria.
Vinum palmeum q̄ cum dactilis.
Vinum absinthiatum q̄ cum absinthio.
Vinum isopatum q̄ cum isopo.
Vinum kamedritem cum camedreos.
Vinum traconitem cum ea herba.
Vinum diptamitem cum diptamo.
Vinum prassiten cum prassio.
Vinum nectareum cum enula conficitur
Vinum assarite cum assaro
Vinum nardi cum ipso.
Vinum daucinum cum radicibus dauci.
Vinum clilifagum cum salua.
Vinum abozoninus q̄ sit laxatiū cum elleboro vt

scamonea q̄ et catarticum d̄f. hoc solum sit ipo
 sito aliquo laxatiuo medicamine in vite cum in
 feritur cetera supradicta fiunt cum musto et illis
 rebus.

Vinum mandragoratum cum cortice mandragore
 hoc dya. et alia vina docet et fructib; exp̄ssis
 que q̄ vult scire ibi inueniat. Sunt et alia vina a
 Plini. noiata diuersorum generum vt que deu
 teria greci vocant. que nō vere vina vocari pos
 sunt vt cum decima pte aque addita vna musti
 exp̄ssa sit. et ita nocte et die madefactis vinacis
 rursusq; p̄lo subiectis hoc lozam vocant. aliter
 autem vt cum tertia pte aque eius q̄ exp̄ssus
 est et vinaceis et maceratis vt supra i vinaceis ad
 dita q̄ est exp̄ssum coquunt ad tertias partes.
 tertium vero ex fecibus vini exprimitur qd̄ seca
 tum appellant.

Viola dya. tres sp̄s hz. est vna ex his alba. altera
 purpurea. tertia aurosa etc. Plini. viole plura ge
 nera purpuree lutee et albe platis omnes vt ho
 lus late. ex eis vero que sponte et apicis locis ma
 cris. pueniunt purpuree latiore folio statim a ra
 dice carnosa exeunt soleq; greco nomine a cete
 ris discernuntur appellatē hyacinthi et ab eis iacin
 thina vestis sariuis maria auctoritas luteis. Sina
 bis tuseulana et que marina apocellatur folio ali
 quāto latiore sed minus odorato in totum vero
 sine odore minuto folio calatiana minus autūpni
 cetera veris prima ei castacon coloris amplitudi
 ne vincit folio numero foliorum marinam qnq;
 folia non excedent eadem odore superat. ē aut
 grauis acalta etc. Item alibi de viola alba inquit
 vere primo emittit deinde q̄ appellatur purpu
 rea proxime flamea q̄ et flozoc vocatur silue
 dumtarat etc.

Vipina dragonte seu serpentaria idē fm̄ quosdam
 Verū in libro antiquo aliā vidi depinctā planta
 gini simile auctozib; in folijs nascit iuxta flumina
 aut segetes folijs mollib; gustu aspero.

Virga pastoris poligonia grece sanguaria cotigio.
 la centinodia geniculata p̄serpinata pollicarpos
 idē vt sup̄ i poligonia ste. poligonos virga pastoris.

Viride eris erugo eris nō flos ei⁹ vt supra et infra in
 ziniar. ara. ios grece.

Virfodeptica Pau. ca. de ruptura inguinū supra
 in kakos.

Viscidū. g. mordicatū p̄gēs liguā acuti saporis.

Vitriola vel vitrago idem

Viscus dya. lacrimū est arboris lenē et viridis co
 loriz deintus obrusū et nihil asperū h̄ns Colligit
 et de semine obrorundo q̄ i arboze dris nascit fo
 lia hz filia buzo hoc semē primo tundit et lauatur
 postea cogtur. multi vero illud masticādo quas
 sant sit etiā ex arboze mali maciani et de piro et ex
 diuersis arbozib; aliqñ et in radice arboruz et i fru
 ctice iuenit etc. Plini. visci tria ḡna nasc̄ in abie
 te larice cassitas steli dicit cubo ea nasci bipbear

archadia, viscum aut in quercu robore ylice pino siluestri terebinto necnon alijs arboribus adnasci plerūq; copiosissimi in quercu i. d. h. p. h. e. a. r. vocat in omni arbore excepta ylice z q̄rcu d̄faz facit odor vtriusq; z folio nō iocūdi odoris in vtroq; viscū amarū z lentum infra discrimē vero in his q̄ folia mutant z ipsi decidere contra inherē irato in eterna fronte oīo aut satum semen nullo mō nascitur nec nisi pauluz reditum maxime palumbi aut turdi. hec est eius natura vt nisi maturatum in ventre auium nō pueniat altitudo eius nō excedit cubitales semp fructicosi ac viridis mas fertilis femina sterilis aliqñ non fert zc.

Vitis Pli. nō multuz a salice distat folioz quoq; aspectu nisi odore gratior eēt sed greci ligon vocant. alij sagnon qm̄ matrōe tesmosphoix atbeniensium castitatem custodientes bis folijs cubitus sibi strant. duo genera eius maior arbore i salicis modo assergit minor ramosa folijs candidioribus lanuginosis. p̄ma album florem mittit cum purpureo que z candida vocatur nigraque tm̄ purpureum nascitur cū paulustribus campis zc. est agnus castus albi erat viridium de agno supra.

Vitis alba que. g. ampelos leuki d̄r vt supra. z ipsa est bionia vt ap̄d Kiramidaz. Pli. vitis alba q̄ g. ampellos leuce vocant stasile alij. alij melochi rou. alij pilotron. alij archezosteri. alij cedrosin. alij madon appellant. huius fermenta longis et exilibus internodijs geniculata scandūt. folia p̄ pinosa ad magnitudinē edere diuidūt vt vitū radix alba grandis rafano silis in initio ex ea caulibus aspagi similitudine exeunt folia z caules exulcerant corpus. semen vt vna ramis acinis depēdet succo rubente postea croceo nonerunt id q̄ coria pficiunt. illo enim vtuntur hāc qdam bionā vocant zc. hoc ap̄d Aui. f. e. s. d̄r.

Vitis nigra Pli. est z nigra q̄ qdam pprie bioniam vocant alij chironā alij ginecantē aut a p̄niam i sem p̄ioxi preterq̄ colore huius semē nigrum est aspago sile in fructetis z arūdinetis maxime nascit radix foix nigra int̄ buxco colore diodes pretulit veris aspagis in cibo hāc vīne cien de leniq; minuendo zc.

Vitrago ab Orubasio ca. de effusione vīne vocat paritaria q̄ vitriola dicitur herba vitri ab Aui. al sine supra a **Bya**.

Vitriolum calcantum zegi dragantū colcotar calca dis q̄ grece calciteos z calcitis melantereā surie apud Aui. q̄. g. p̄sori z ē rubeum. oīa sunt vitreo li noīa z spēs de quibus supra in suis locis.

Vitligo Cor. cel. p̄e nulluz piculum asfert tm̄ ex se feda ē z ex malo solo habitu fit. cui spēs sunt tres alphas vocat vbi color alio est fere subasp z non continuus z qdā quasi gutte dispse esse vtunt in terdum z latius z cū quibusdā intermissionib; serpit. melas colōe ab hac differt qz niger ē z vmbre

similis. aetera sunt z leuce h; quidam sile alphas z magis alba est z alius descendit in eaq; albi p̄li sunt z lanugini siles. oīa hec serpūt sed i alijs ce lerius z in alijs tardius zc.

Vivibidi vocatur h; Pli. pulcherrimuz genus anguim q̄ est in aquis nullum serpentum inferius veneno.

Vla grece mandibule.

Vlas greci vocat albugines pinguiorē oculorum Alex. de egritudinibus oculoꝝ z infra in vlcus.

Vlcus est plaga putrida seu de vicribus oculoꝝ

Bemoste nes epicauma inqt ē sup̄ficie leuis vlceraatio siue ex febribus siue tumorib; aut acriorū lacrimē effecta. coloma ē vlcus puum concavuz vt in ip̄o greco vocabulo assignatur. **Botrion** est quod rotunditate fuerit concavum in scemate fossarum vnde nomen accepit z nullis foridibus infectum z angustū in similitudine puncti tunc ē int̄ circū pupille constitutū hinc deniq; a supradicto discernit. elcos ē vlcus turfus ceteri at qz maius exesa p̄ia tunica effectū. antrachion ē vlcus in quibet p̄te prime tunice siue palpebre constitutū siccum solidū rubrum in sumitate pustulatum aut altissima sorde ineruz sepius nigra aliqñ alba vel cinerea aut liuida scabro quodā vicina in vadens cū febrib; z inguibus adnatis adeo vt sepius cecitatis aut mortis sequat effectus nos carbunculū dicere possum; chachotes ē hinc carci nodes vlcus facillime i indignatiōe surgēs riposū cum venulis inflatis z dolorib; vīq; ad tēpora tēdentibus cū sensu ac febrib; putredine quadā vīcina ledēs neq; in cicatricē veniēs aut si venire tempraverit facile resiliēs atstante acerrima lacrima z odoris tētri. acī est vlcus leuissimum sumotenus in superficie constitutum latum intra pupille circum colore fumeo vel nebuloso impediēs visum cum forte pupille fuerit in medio. nescelon est vlcus altius z breuius a supradicto nec multas occupans partes solidius colore z magis impediens visum cum supra pupillam fuerit nomē deniq; vtraque a similitudine superferunt hie nūbis ille nebule tenuitate sui minime visui videatur obfata nubes autem plurimuz crositudinis causa agrimon est vlcus in circulo pupille constitutum aliquam nigredinis accipiens partem aliquam albedinis leui attestante rubore impediēs visuz quando pupille partes inuaserit nescelon ē latino vocabulo cicatrix in p̄ima tunica constituta inter pupille circulum secunde tunice colorem prohibens apparere densitate sui p̄te tunice colorem seruans. leucoma deniq; ab albedine sumpsit nomen q̄ leucoma dicunt adeo vt si extrātiō fuerit ex vulnere super carnosio congeste polulus appellatur. **Delos** est dura atq; rotūda ex tantia in p̄ima tunica ex eruptione sepius emergens secunde tunice veniens cum non expressa causa venientem sumpsit cicatricem. nos de-

- nigz clauuz dicere possumus. Item alibi quan-
do cicatrix est crossior z albidior cum forte etiam
secunda tunica rogoides appellata pme tūice fu-
erit cū cicatrizata vocat leucoma zc.
- Alc.** g. cicatrix luoz vl vli vlcus.
- Alchonos** vl bliconos dicere possumus grece pu-
legium.
- Allicton** vl vlicton. g. bliton.
- Alpitium.** g. genus allij fm **Pli.**
- Alros.** g. gingiua.
- Alua** alga palustris mollis ab vligine dicta nascit
circa paludes stantes z stangna que vliginosa lo-
ca dicuntur.
- Ambilicus** veneris cimbalaria idem supra in ci.
- Angula** cabalina sarfara z vt quidam dicunt dar-
dana duas habet species minor q̄ campis z locis
ficis nascitur z in vineijs. altera maior q̄ in mar-
gibus aquarum semper inuenitur maiore folio
nec angulis sic manifestis vt pua radix eius odo-
rifera q̄ quidam cassulā cordis vocant.
- Anguentū** diacifum. i. de edera apd **Al. ca.** de vn-
guentis ad podagram.
- Anfanidos** **Pau.** capitu. disinteria est inquit ca-
num ex quo nascitur quercus glans qua vruntur
cotiarij.
- Aolangistrum** supra in ancistrum.
- Aolitis.** g. boletus
- Aolubilis** multas habet species fm q̄ hoc nomen
multis plantis attribuitur. nam large sumptuz p
omni planta circūuoluitur cuiusq̄ arbori dici po-
test vt etiam de edera. arabes dicunt lebleb de q̄
supra.
- Aoluitum.** **Pau.** ca. de ydropisi post eūonem in-
quit vratur tiriaca z voluito combusto.
- Aolucelli** in antido. vlim in quodam clisteri.
- Aoluos.** g. bulbos.
- Aonuix.** g. bombar.
- Aotani.** g. herba
- Aoxile.** g. vertebra **Cal. fe. ca.** de sciatica.
- Apupa** auis q̄. g. vocatur epeps z tereus.
- Ara** grece cauda z vra eodez modo vrina sz vron
z vrinis vtrunq̄. vrina vero vrino mingo vriti-
cos vrnalis
- Araniscos.** g. pallatum.
- Ariteras** venas vocant greci illas p quas vrina a-
renibus ad vesicam descendit **Cor. cel.**
- Aromi** vl bromi vt meli^o intelligatur prolatio gre-
ci **Pau.** ca. de morbo dicto karo cibetur inquit
ptisana aut vromi succo z cetera est auena. nam
sic grecus.
- Arohis.** g. vl brosis tinea vermis comedens olera.
z est eius intentio corrodens.
- Artica** **Dya.** acalifex siue vt alij igrīda latine dicit
vrtica. eius altera maior que z vsualis est z sum-
plex cum tenui semine ac folijs minutis asperis.
alsa agrestis ē de siorib^o z folijs atz latiorib^o nigrio-
rib^o zc. **Pli.** duo ei^o dñe. domestica q̄ femina vo-
- catur. minor z siluestris que t i. x. cāia acrior cau-
le quoqz mordaci fimbriatis folijs que etiaz odo-
rem fundit herculanea vocatur. semen omnib^o
copiosum z nigrum zc. **Aidi** apd nos duas dñas
vnam cum folijs latioribus minus adustiuaqz al-
teram breuioribus z acutioribus quam grecā vo-
cant ambabus semen in racemis coloris subalbi
di ad cineritatem tendentis minutum. **Elliam**
vidi rome folijs etiam minoribus acutissime vrē-
tem semen vero in granulis maioribus cicere ar-
maris spinis patentibus. semen vero q̄ intus ni-
grum z durum splendens vt psiliuz putes nisi q̄
eff rotundius z crossius z nigrius parum in quo
semine inuenio virtutes laudatas ab auctoribus
- Dya.** acalifex duo sunt gñā q̄ multi vrticam di-
cunt. agrestis vero asperiora z latiora z nigra so-
lia habet semen vero sile semini lini profert z mi-
nus. alterum vero genus semen minutum habz
z non sic aspa est zc.
- Artica** mortua apud quosdam vocatur areba an-
gilica.
- Artica** maura apud aliquos herba ficaria alij vero
scropulatiā q̄ z milmozbiam z vt aliqui castrā
gulam dicunt.
- As.** g. zotion auris.
- Asia.** g. substantia
- Asnee** ara. apud **Aui.** describitur quid est. sed **Ala**
ui in libro expositionū. vsnee inquit est res col-
lecta super arbores glandium vl nucis vl pini vl
olīe z super alias diuersas arbores z dicitur ca-
ni vetule est albi coloris z boni odoris zc. arabice
scribitur asnee. nam in littera alif scribitur supra i
sphagnos.
- Ainen** z arabi. in lra alif scribitur. multas habz spe-
cies z cinis alkali est vna vt patet p **Serapi.** alia
est puluis quidam cum quo saraceni lauant pen-
nos suos z manus.
- Aua** aminea **hēs.** est a qua vinum amineum voca-
tur qdam exponunt albam.
- Aua** timinia vocatur a **Cornelio** cello vua agre-
stis. s. labrusca q̄ inquit greci stafilagiam vocāt
ca. de ydropisi vua taminia dñi vocari stafilagria
a **Pli.** falso m̄ vt ipse dicit.
- Aua** vulpis apd arabes vocat solatruz. sed i libris
antiquis de greco vocatur vua lupina vt **Alex.**
ca. de cephalca.
- Aulgago** est asarum dictum grece vulgago latine
Macer.
- Aulimos.** g. bolismus fames fortis.
- Auuon.** g. bubon nos dicere possumus inguie. s.
apostema inguinis.
- Autiron** grece butirum.
- Azifar** siue vsufur quodcūque dicas corruptum
est. nam arabice. zengifur dicitur z est cinabrium
vide q̄ in littera zam scribitur apud **Auicēnam.**